

Г Л А С

CDXXIX

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

КЊИГА 31

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

GLAS

CDXXIX

CLASSE DE LANGUE ET DE LITTERATURE

№ 31

Reçu à la IXème séance de la Classe de langue et de littérature
le 27 novembre 2018

Rédacteur
ZLATA BOJOVIĆ
Membre régulier de l'Académie

BELGRADE
2019

ISSN 0351-7365

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Г Л А С

CDXXIX

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

КЊИГА 31

Примљено на IX скупу Одељења језика и књижевности
од 27. новембра 2018.

У р е д н и к
академик
ЗЛАТА БОЈОВИЋ

БЕОГРАД
2019

Издаје
Српска академија наука и уметности
Београд, Кнеза Михаила 35

Коректор
Рајка Павловић

Технички уредник
Никола Сивановић

Тираж
300

Штампа
Colorgrafx, Београд

САДРЖАЈ

Драгослав Михаиловић, <i>Ко је убио Вељу Мрдаковића</i> (Миладин и Тања Вилоић, 6. мај 1990)	7
Матија Бећковић, <i>Људина</i>	15
Владета Јеротић <i>Сиђурносѝ или ризик?</i>	19
Милосав Тешић, <i>Два дојева за њојему Калопера Пера</i>	23
<i>Евлин</i>	23
<i>Кад уклони засѝор најѝамнија сенка</i>	24
Душан Ковачевић, <i>У доброј драми ниѝија није случајно</i> (одломци из разговора Душана Ковачевића са Тамаром Крстић и Михајлом Панѝћем)	27
Александар Лома, <i>Ковиље, кобиле, Арханђео Михаило и Свѝи Никола</i> ...	37
<i>Aleksandar Loma, Feather grass, mares, Archangel Michael</i> <i>and Saint Nicholas</i>	68
Горан Петровић, <i>Ћуѝање са Косанчићевоѝ венца</i>	69
Милован Данојлић, <i>Писање као лек</i>	75
Злата Бојовић, <i>Самосвојносѝ дубровачке ране ренесансне лирике</i> <i>у најѝаријем ѝериоду њеноѝа ѝрајања</i>	81
<i>Zlata Bojović, Independence of early Ragusan renaissance lyric</i> <i>in the oldest period of its duration</i>	93

Љубинко Раденковић, <i>О симболици обредног њонацања у народној култури Срба</i>	95
Ljubinko Radenković, <i>About the symbolics of ritual behavior in the folk culture of Serbs</i>	132

Зорица Несторовић, <i>Однос њриѡведања и смрти</i> у Причи о везировом слону <i>Иве Андрића: ѓенега</i>	133
Zorica Nestorović, <i>Relation between storytelling and death in Priča o vezirovom slonu by Ivo Andrić: genesis</i>	154

КОМЕМОРАТИВНИ СКУП – АНТОНИЈЕ ЕМИЛ ТАХИАОС (1931–2018)

Јасмина Грковић-Мејѡор, <i>Анѡније Емил Тахиаос (1931–2018)</i>	157
Αγγελική Δεληκάρη, Αντόνιος-Αιμίλιος Ταχιάος (20 Μαΐου 1931-†10 Απριλίου 2018)	163
Αγγελικη Δελικαρι, Αντωνιος Εμιλιος Ταхиаос (20. мај 1931 – 10. април 2018)	166
Ηλία Γ. Ευαγγέλου, Αντόνιος-Αιμίλιος Ταχιάος Αντωνιος Αιμίλιος Ν. Ταχιαос: το επιστημονικο του εργο και η σημβολη του στη ελληνικη σλαβολογικη ερευνα	169
Илиас Г. Евангелу, <i>Анѡниос Емилиос Тахиаос: њеѓово научно дело и доѡринос ѓрчкој слависѡици</i>	175

IN MEMORIAM

Предраг Пипер, <i>У сѡомен на академика Владеѡу Јероѡића (2. авѓусѡи 1924 – 4. сеѡѡембар 2018)</i>	183
--	-----

ВЛАДЕТА ЈЕРОТИЋ

СИГУРНОСТ ИЛИ РИЗИК?¹

Нећемо рећи ништа необично када кажемо да је човек најнесигурније биће у природи, јер је лишено инстинкта, све више и традиције, непрестано изложено непредвидљивим опасностима, споља и изнутра, угрожен болешћу и смртним исходом; отуд: *momento mori* (девиза калуђера реда траписта). Ако је тако, шта друго очекивати од човека него непрестани вапај за сигурношћу, вапај упућен и Богу и природи и другом човеку (најпре новорођенче мајци). Мајка чува и себе и дете у постељици девет месеци да би могла да роди здраво дете. Али ризик (опасност) постоји већ тада, за време трајања трудноће жене, споља као и изнутра. Разноврсне трауме, стресови, инфекције, долазе из спољне средине, а неочекиване опасности долазе са унутрашње стране, из мајчиног тела и, још више, из њене душе, мајчиног психичког устројства. Пренатална психологија последњих деценија, пружила нам је обиље убедљивих података о психичком животу фетуса у току трудноће. Већ почетна мајчина амбиваленција, да ли је стварно психички и физички спремна на зачеће, али и жеља трудноће и детета, често је одлучујућа за ток и нормалан развој ембриона и фетуса (спонтани побачај, превремени порођај, условљени су често и психогеним разлозима). Улога мужа или само мушкарца који такође жели дете јер воли жену, све је истакнутија и важнија у мајчиној из-

---

¹ Ризик је дефинисан као: излагање опасности, смео подвиг, а сигурност као: поуздање, неумољивост, увереност, одлучност.

држљивости да дете донесе здраво на свет. Наравно да бројне нове (и старе) опасности прете детету (често и мајци) после порођаја, нарочито у току – неки психолози кажу одлучујућих – неколико првих година после порођаја.

О ризицима који се неминовно појављују у време адолесценције, средњег доба и старости, свима је добро познато. Сигурност – никако да се учврсти у човеку!

Философско-религиозни искази о човековој слабости су нам такође познати, кроз векове: „данас јеси, сутра ниси“. Човек је бачен (чак кажу и побачен) на земљу; човек је путник на земљи, војник који служи војни рок итд.

Неопходно је и овом приликом да поменем Алфреда Адлера који убедљиво учи о природној човековој инфериорности, присутној од самог рођења детета, а онда и о његовој природној потреби да ту своју слабост поправи нормалним покушајима компензације и неуротичним покушајима надкомпензације. „Животни план“ који се несвесно, и то рано образује у психичком животу детета и који са мањим или већим корекцијама траје целог живота човека, упућен је на доживотно учвршћивање – сигурности.

Већ смо се довољно уверили: трајне сигурности нема за човека у току његовог краћег или дужег живота. Али ко, ипак, најбоље и најдуже помаже да се у човеку одржи релативна *унутирашња* сигурност која онда може да буде јемство да ће се такав човек релативно успешно одржати и у стално несигурној спољашњој реалности?

Не изгледа тешко (бар у први мах) одговорити на ово важно питање. Одавно се знало и увек изнова потврђивало да човек стиче релативну сигурност (која некада буде довољна за цео живот) у раном детињству, у поузданом наручју *добрих и сложних родитеља* који се најпре међусобно воле, а онда природно, заволе и плод своје љубави.

А шта може да побољша, или и релативно трајно учврсти у човеку несигурну основу рано стеченог рђавог живота у детињству? Да ли материјална сигурност стечена поштеним (или непоштеним) радом, образовањем, путовањима, разноврсним дружењем итд? Не потцењујући *иоситејено* разумно богаћење у току живота – не заборављајући необичну швајцарску пословицу која вели: Иза богатог један ђаво, иза сиромашног два! – довољно је убедљивих примера да материјална сигурност није довољна да задовољи и најбогатијег човека, јер човек наслућује да постоји и друга, истинитија, трајнија и једина

сигурност у животу увек несигурног човека – то је духовна сигурност. Разуме се да њу обезбеђују у првом реду религија и морални и етички свакодневни живот неког човека (и његове породице). Хришћански светитељи (али и светитељи других религија) прилично уверљиво нас уче да је достигнуће аутентичне религиозности (обожења) можда једини доживљај у животу неког човека који га уверава да је он постигао могући унутрашњи мир и сигурност, а са њима и нову, до тада не доживљену радост; ова је најпре „дар с неба“ (силазак Духа Светог на човека), али онда и исход личног, доживотног човековог труда; управо је то оно што хришћанска религија зове *подвигом*.

Али шта ћемо са ризиком као „излагањем опасности, смелим подвигом“? Не заборавимо да је читав наш живот борба између жеље (и потребе) за напредовањем, сазревањем (пре свега оним емотивним и духовним), испуњавањем препознатог или непознатог животног циља, уз помоћ животне енергије (ентелехије) и – супротног принципа инерције (тромост, лењост, учмалост). Да ли је то Сигмунд Фројд био у праву када је претпоставио постојање сталне борбе нагона живота и нагона смрти? Ако су оба ова основна нагона у нама стално присутна (о борби супротности у природи и у човеку знали су и стари грчки филозофи), од чега зависи да ли ће у току живота преовлађивати нагон живота над стереотипијом живота и лошим конзервативизмом? Очигледно да није свака сигурност у човеку добра нити здрава. Пошто смо се уверили да трајне, спасоносне (за душу и дух спасоносне) сигурности нема, или је има само код ретких религиозних подвижника, већина других тзв. сигурних пристаништа у животу неког човека, угрожена је пресахњавањем извора свеже воде коју треба свака лука. Како пронаћи нове изворе свеже воде, како пустити свој брод да исплови из луке и крене пут отвореног мора; како се попети до врха вулкана, како саветује „ризични“ Фридрих Ниче?

Од чега заправо зависи да ли ће се неко држати привидне сигурности једва једном пронађене луке, било да је ова лука породица, професија, али и једва пронађена (ако је у опште била тражена) вера или идеологија, као заветрине неке затворене заједнице?

Психолози са правом говоре о две врсте идентификације човека: развојне и одбрамбене. У случају развојне идентификације „дете уноси у себе узор особе које воли и цени“, па је касније могуће да ток целоживотне индивидуације и/или обожења тече повољно и *развојно*. Такве особе онда „ризикую“, али не слепо и лудо (као у случајевима

„луде храбрости“ и младих и старијих људи), већ смишљено вођени невидљивим Духом који слави живот, вечни Живот, овде и тамо, сада и после; реч је о сталном усавршавању човека-подвижника, са ове и *са оне сџране*, преко наслућивања неких хришћанских светитеља (светог Гргура из Нисе из IV века и неких каснијих хришћанских светитеља), али и Гетеа и Достојевског.

У случају одбрамбене идентификације, дете (касније одрасли човек) није стекао „емоционалну приврженост (према родитељима) већ потребу за осећањем сигурности. Дете се осећа угроженим, па не могавши да се ослободи страха, на други начин почиње да се поисто-већује са особом која је извор стрепње“ (Бошко Поповић).

Једном речи – и то би био наш закључак – позитивна идентификација у детињству са особама које јачају самосвест у детету, самим тим помажу временски јачању *позитивне сигурности*, допушта могућност *сџваралачког ризика* у току живота; стваралачког, не само код талентованих људи, већ и код свих других који су у могућности, захваљујући почетној развојној идентификацији да се без страха упусте у животне ризике (наравно, самим тим и могуће опасности) који их воде осмишљеном обожењу.

Разуме се да ће она друга, вероватније бројнија група људи који су се развијали одбрамбено, имати мање могућности (да ризикују), или ће ризиковати „слепо и лудо“, јер ће их несвесни страх нагнати на опасне, мазохистичке ризике у очекивању да ће тек тако савладати страх и инфериорност.

Иако су ове две врсте поменуте идентификације најчешће и најважније у развоју сваког човека, толико је много непредвиђености у животу свих људи, да нити можемо бити уверени да ће развојна идентификација довести таквог човека до доживљаја испуњености живота, нити да ће свака одбрамбена идентификација морати да заврши у некој животној учмалости и неурози. Дух дува где хоће!